

Enemmistöt vs. vähemmistöt

Emma Goldman

1917

Emma Goldman
Enemmistöt vs. vähemmistöt
1917

Haettu 5.1.2014 osoitteesta

<https://sites.google.com/site/vallankritiikki/emma-goldman-maailman-vaarallisimman-naisen-puheita-ja-kirjoituksia/enemmistoet-vs-vaehemmistoet>

Kirjasta Maailman vaarallisimman naisen puheita ja kirjoituksia, 2008 Työväen Tuotantokomitea. Suomennos Hannu Toivanen ja Ulla Vehaluoto. Alkuperäisjulkaisu ”Minorities versus majorities” kirjassa Anarchism and Other Essays, Third revised edition, New York: Mother Earth Publishing Association, 1917

fi.theanarchistlibrary.org

Jos minun pitäisi lyhyesti kuvailla aikamme vallitsevaa suuntausta, sanoisin: määrä. Paljous ja massahenki hallitsee kaikkialla, laadun tuhoten. Koko elämämme – tuotanto, politiikka ja koulutus – perustuu määrään, lukuihin. Työnsä laadusta ja perusteellisuudesta ylpeyttä tunteneen työläisen tilalla on nyt aivottomia ja kyvyttömiä automaatteja, jotka tuottavat suunnattomat määrät sellaisia tavaroita, joilla ei ole arvoa heille itselleen ja jotka yleisesti ovat haitallisia muulle ihmiskunnalle. Siten määrä, sen sijaan että se olisi tuonut elämään mukavuutta ja rauhaa, on pelkästään lisännyt ihmisen taakkaa.

Politiikassa vain määrällä on merkitystä. Määrän merkityksen kasvun myötä ovat periaatteet ja ihanteet, oikeus ja rehellisyys hukkuneet täysin lukujen rykmentin alle. Taistelussa enemmistövallasta eri poliittiset puolueet pyrkivät päihittämään toisensa kieroilussa, huijauksessa, viekkauksessa ja hämärissä juonitteluissa. Ne ovat vakuuttuneita siitä, että sitä, joka tässä kilpailussa menestyy, tullaan taatusti tervehtimään enemmistön taholta voittajana. On vain yksi ainoa jumala: menestys. Millä kustannuksella se tapahtuu ja millä hirvittävällä laadun häviöllä – sillä ei ole mitään

väliä. Meidän ei tarvitse kaukaa hakea todisteita tälle surulliselle tosiasialle.

Koskaan aiemmin ei korruptio, hallintomme täydellinen mädännäisyys, ole ollut näin läpeensä avointa; koskaan aiemmin ei Yhdysvaltain kansa ole joutunut kasvokkain tuon poliittisen rakenteen Juudaksen luonteen kanssa; rakenteen, joka vuosikausia on väittänyt olevansa instituutioidemme tukipylväs, kansan vapauksien ja oikeuksien todellinen suojelija ja siksi kaiken arvostelun yläpuolella.

Kun tuon hallintoelimen rikokset tulivat niin häikäilemättömän selviksi, että sokeakin ne näki, tarvitsi hallinnon vain koota kätyri-laumansa, ja herruus oli jälleen taattu. Näin uhrit itse, satoja kertoja nenästä vedetyt, petetyt ja häväistyt, ratkaisivat kantansa voittajan eduksi eivätkä sitä vastaan. Jotkut harvat ihmettelivät hämmennyneinä, miten oli mahdollista, että enemmistö näin petti amerikkalaisen vapauden perinteet. Missä oli enemmistön oikeudentaju? Missä oli sen järjenkäyttö? Siinäpä se: enemmistö ei kykene käyttämään järkeään, sillä ei ole oikeudentajua. Täydellisessä omaperäisyyden ja moraalisen rohkeuden puutteessaan enemmistö on aina luovuttanut kohtalonsa muiden käsiin. Kyvyttömänä kestävään vastuunottoon se on seurannut johtajiaan aina tuhoon asti. Tohtori Stockman oli oikeassa: ”Totuuden ja oikeuden vaarallimmat viholliset joukossamme ovat suuret enemmistöt, kirottu suuri enemmistö.” Suuri massa ei kunnianhimottomana ja aloitekyvyttömänä vihaa mitään niin paljon kuin uutta luovaa. Se on aina vastustanut, paheksunut ja vainonnut uudistajaa, uuden totuuden tuojaa.

Kaikki poliitikot, sosialistit mukaan lukien, toistavat usein iskulauseita, jonka mukaan elämme individualismin aikakautta, vähemmistön aikaa. Vain ne, jotka eivät tutki asiaa pintaa syvemältä, voivat pitäytyäkin tässä näkemyksessä. Eikö maailman varallisuus olekin kasaantunut harvojen käsiin? Eivätkö nuo harvat olekin tilanteen herroja ja ehdottomia valtiaita? Eikä heidän menestyksensä kuitenkaan ole seurausta individualismista, vaan enemmistön velttoudesta, pelkuruudesta ja kertakaikkisesta alistunei-

suudesta. Enemmistö haluaa tulla vain hallituksi, johdetuksi ja pakotetuksi. Individualismilla ei koskaan aiemmin ihmiskunnan historiassa ole ollut yhtä vähän ilmaisun vapautta ja mahdollisuuksia pitää normaalilla, terveellä tavalla puoliaan kuin nykyisin.

Määrätietoinen yksilöllinen kasvattaja, omaperäisiä ajatuksia omaava taiteilija tai kirjailija, itsenäinen tieteentekijä tai tutkija – nämä yhteiskunnallisten muutosten tinkimättömät esitaiteilijat pannaan päivittäin seinää vasten sellaisten miesten toimesta, joiden oma oppimis- ja luomiskyky on täysin ehtynyt.

Ferrerin¹ kaltaisia kasvattajia ei suvaita missään, kun taas valmiiksi pureskellun pakkosyöttäjät, kuten professorit Eliot ja Butler, ovat mitättömyyksiä ja automaattien ajan menestyviä ylläpitäjiä. Kirjallisuudessa ja näyttämötaiteessa massojen idoleita ovat kaikenlaiset Humphrey Wardit ja Clyde Fitchit, kun taas vain harvat tuntevat tai osaavat arvostaa Emersonin, Thoreauin ja Whitmanin, Ibsenin ja Hauptmannin, Butler Yeatsin tai Stephen Phillipsin kauneutta ja nerokkuutta. Nämä ovat kuin yksittäisiä tähtiä, kaukana suuren yleisön käsityskyvyn ulottumattomissa.

Julkaisijat, teatterinjohtajat ja kriitikot eivät ole kiinnostuneita luovan taiteen laadusta, vaan siitä myykö se hyvin eli vastaako se kansan makua. Valitettavasti tämä on kuin kaatopaikka: sille maistuu kaikki mikä ei vaadi älyllistä pureskelua. Tämän seurauksena keskinkertaisuus, tavanomaisuus ja latteus ovat kirjallisuuden pääasiallista antia.

¹ Francisco Ferrer (1859 – 1909) oli katalonialainen anarkisti ja pedagogi. Hän perusti uudenaikaisen koulun (la Escuela Moderna), joka tuohon aikaan edusti radikaalia pedagogiikkaa verrattuna katolilaisiin kouluihin. Ferrer pidätettiin 1906 epäiltynä osallisuudesta kuningas Alfonso XIII:ta vastaan tehtyyn attentaattiin ja häntä pidettiin syyttömästi ja vailla todisteita vankeudessa yli vuoden. Tietenkään hän ei voinut tuolloin ylläpitää kouluaan. Vuonna 1909 Ferrer pidätettiin jälleen ja häntä syytettiin yllytyksestä Traagisena viikkona tunnettuun Marokon siirtomaasotaa vastustavaan mellakkaan sekä anarkismista ja ateismista; hänet julistettiin syylliseksi sotilastuomioistuimessa ja teloitettiin Montjuicin vankilassa. Paavi Pius X onnitteli tuomion tehtaillutta syyttäjää kultakahvaisella miekalla. (suom. huom.)

Tarvitseeko minun sanoakaan, että kuvataiteissa joudumme vastakkain samanlaisten surullisten tosiasioiden kanssa. Riittää, kun katsomme puistoihin ja kulkuteiden reunustoille, niin tajuamme taiteen inhottavuuden ja mauttomuuden. Kenenkään muun kuin enemmistön maku ei kyllä sietäisi sellaista taiteen häväistystä. Epäaidosti suunnitelluilla ja sivistymättömästi toteutetuilla patsailla, joilla amerikkalaisia kaupunkeja kiusataan, on yhtä vähän tekemistä todellisen taiteen kanssa kuin toteemipaalulla on Michelangelon kanssa. Nämä patsaat ovat kuitenkin ainoaa taidetta, joka pääsee pinnalle. Todellinen taiteellinen nero, joka ei ruoki yleisesti hyväksytyjä käsityksiä, joka osoittaa omaperäisyyttä ja pyrkii todenmukaisuuteen, joutuu elämään tuntemattomana kurjuudessa. Vielä jonakin päivänä hänen teoksensa voivat olla rahvaan muotioikkuna, mutta vasta sitten kun hänen sydämensä veri on imetty tyhjiin, vasta kun uranuurtaja on poistunut keskuudestamme, kun ihanteeton ja näkemysten väkijoukko on tappanut mestarin perinnön.

Sanotaan, ettei tämän päivän taiteilija voi luoda, koska hänet on Prometeuksen lailla sidottu taloudellisen välttämättömyyden kalliioon. Tämä pätee kuitenkin taiteeseen kaikkina aikoina. Michelangelo oli riippuvainen suosijastaan aivan kuten tämän päivän kuvanveistäjä tai taidemaalarikin – sillä erolla, että noiden aikojen taiteen tuntijat elivät kaukana mielettömästä väkijoukosta. Heille oli kunnia saada palvoa mestarin temppeliä.

Meidän aikamme taiteen suosija ei tunne kuin yhden kriteerin ja yhden arvon: rahan. Ei häntä kiinnosta minkään suurteoksen laatu vaan se, paljonko hän hankintaansa käyttää. Mirbeaun *Les Affaires sont les Affaires*'issa rahoittaja osoittaa jotakin väriläiskää ja sanoo: ”Katsokaa miten suurenmoinen se on; se maksoi 50 000 frangia.” Aivan kuten omatkin nousukkaamme. Suuret summat, joita he taidelöydöistään maksavat, korvaavat varmaankin heidän makunsa köyhyyden.

Anteeksiantamattomin synti yhteiskunnassa on omaehtoinen ajattelu. Se, että tämä on niinkin ilmiselvää maassa, jonka symbolina on demokratia, on hyvä osoitus enemmistön valtavasta vallasta.

olisi tietoinen siitä häpeästä, pelosta ja nöyryytyksestä, jonka keskellä ihmiset joutuvat elämään. Voi, ei todellakaan! Vaan se johtuu siitä, että tiedän niin hyvin, ettei se suurena massana ole koskaan puolustanut oikeudenmukaisuutta tai tasavertaisuutta. Se on vaientanut ihmisäänen, nujertanut ihmismielen, kahlinnut ihmisruumiin. Massana sen päämääränä on aina ollut tehdä elämästä yhdenmukaista, harmaata ja yksitoikkoista kuin autiomaa. Massana se tulee aina olemaan yksilöllisyyden, aloitteellisuuden ja omaperäisyyden tuhoaja. Sen vuoksi uskon Emersonin tavoin, että ”massat ovat raakoja ja lamaannuttavia, niiden vaatimukset ovat vahingollisia ja vaarallisia, eikä niitä pidä mielistellä vaan kouluttaa. En halua antaa niille myöten missään, vaan jakaa, hajottaa ja murtaa ne, saada niistä yksilöitä esiin. Massat! Massat ovat katastrofi. En toivo minkäänlaisia massoja, vaan ainoastaan rehellisiä miehiä, ainoastaan ihania, suloisia, sivistyneitä naisia.”

Toisin sanoen sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin elävä ja ehdoton totuus ei voi toteutua massan kautta. Se voi toteutua vain älykkäiden vähemmistöjen innon, rohkeuden ja tinkimättömyyden kautta.

käymisiä, mutta ylpeinä ja pelottomina he marssivat eteenpäin, aina eteenpäin. Nyt tuosta aatteesta on tullut suosittu slogan. Melkein jokainen on nykyisin sosialisti: yhtä lailla rikas mies kuin hänen köyhä uhrinsakin; yhtä lailla lain ja virkavallan ylläpitäjät kuin heidän onnettomat syytettynsäkin; yhtä lailla vapaa-ajattelijat kuin uskonnollisten valheiden pönkittäjät; yhtä lailla muodikas hienohelma kuin paitaressukin. Miksipä ei? Nyt, kun 50 vuoden takainen totuus on muuttunut valheeksi, nyt kun siitä on poistettu kaikki tuore mielikuviutus, kun siltä on viety sen tarmo, voima ja vallankumouksellinen ihanne – miksipä ei? Nyt, kun sosialismi ei enää ole kaunis unelma, vaan enemmistön tahdosta riippuva ”käytännöllinen, toteutettava järjestely”, miksipä ei? Poliittinen kieroilu veisaa alituisen massojen ylistystä: köyhä enemmistö, häväisty, pahoinpidelty, valtava enemmistö, kunpa se vain seuraisi meitä.

Kuka ei ole kuullut tätä litaniaa aikaisemminkin? Kukapa ei tunnisi tätä kaikkien poliitikkojen aina samana pysyvää säettä. Sen, että massa kärsii, että sitä ryöstetään ja riistetään, sen tiedän aivan yhtä hyvin kuin äänten kalastajammekin. Väitän kuitenkin, ettei tähän kauheaan asiointilaan ole syynä kourallinen loisia vaan massa itse. Se itse tarrautuu isäntiinsä, rakastaa ruoskaa ja on ensimmäisenä huutamassa *Ristiinnaulitkaa!* kun yksikään ääni nousee kapitalistisen virkavallan tai minkään muun rappeutuneen institution pyhyttä vastaan. Kuinka kauan vallanpitäjät ja yksityisomistus muka pysyisivät pystyssä, ellei massalla olisi halua tulla sotilaiksi, poliiseiksi, vanginvartijoiksi ja pyöveleiksi. Sosialistidemagogit tietävät tämän aivan yhtä hyvin kuin minäkin, mutta he ylläpitävät myyttiä enemmistön hyveistä, koska heidän todellinen elämänsuunnitelmansa merkitsee vallan säilyttämistä. Ja mitenpä valta säilyisi ilman suuria joukkoja? Käskyvalta, pakkovalta ja riippuvaisuus tukeutuvat todellakin massaan, mutta yksilön vapaus tai vapaa ilmaisu eivät koskaan, eikä koskaan vapaan yhteiskunnan syntyminen.

Se, etten tunnusta enemmistöä hyvää luovaksi voimaksi, ei johdu siitä, ettenkö ymmärtäisi sorrettuja, maan osattomia; ettenkö

Wendell Phillips totesi 50 vuotta sitten: ”Maassamme, jossa valitsee ehdoton demokraattinen yhtäläisyys, ei yleinen mielipide ole vain kaikkivoipa, se on myös kaikkialla läsnä. Sen tyranniaa ei pääse pakoon, sen ulottuvilta ei voi piiloutua. Tämän seurauksena ei sadan amerikkalaisen joukosta voi löytää ainuttakaan, jonka pyrkimyksille, sosiaaliselle elämälle tai liiketoimille ei ole joko haittaa tai hyötyä siitä, mitä hänen lähellään olevat ihmiset suvaitsevat ajatella. Ainakin näin kuvitellaan olevan. Tämän seurauksena olemme kansana yksi raukkojen joukko, emme yksilöitä, joista jokainen pelotta ilmaisisi vakaumuksensa. Me pelkäämme toisiamme enemmän kuin yksikään toinen kansa.” Tuosta Wendell Phillipsin kohtaamasta tilanteesta emme selvästikään ole edistyneet minnekään.

Kuten tuolloin, on tänäänkin yleinen mielipide kaikkialla läsnäoleva tyranni; samoin kuin tuolloin edustaa enemmistö tänäänkin raukkojen joukkoa, joka hyväksyy auliisti sen, joka kuvas-
taa sen oman mielen ja hengen köyhyyttä. Tämä selittää sellaisen miehen kuin Rooseveltin ennennäkemättömän nousun. Hänessä ruumiillistuu massapsykologian kaikkein pahin piirre. Poliitikkona hän tietää, ettei enemmistö välitä vähääkään ihanteista tai kokonaisuuksista. Enemmistö vaatii esitystä. On samantekevää, onko esitys koiranäyttely, nyrkkeilyottelu, ”nekrun” lynkkäminen, jonkun pikkurikollisen jahtaaminen, perijättären häät vai ex-presidentin akrobaattitemput. Mitä inhottavampia vääristelyjä esitetäänkään, sitä suurempaa on massojen riemu ja hurraahuuto. Ja koska Roosevelt on niin kertakaikkisen ihanteeton ja mieleltään rahvaanomainen, hänen kansansuosionsa jatkuu.

Sen sijaan hienostuneet, sivistyneet ja kyvykkäät miehet, jotka ovat huomattavasti tuollaisten poliittisten kääpiöiden yläpuolella, pilkataan maanrakoon kuin mammanpojat. On absurdia väittää, että eläisimme individualismin aikakautta. Aikamme on vain katkerampi versio historiasta tutusta ilmiöstä: kaikki edistykselliset, valistukselliset ja tieteelliset ponnistelut samoin kuin pyrkimykset uskonnolliseen, poliittiseen ja taloudelliseen vapauteen saavat al-

kunsa vähemmistöistä, eivät kansanjoukoista. Nykyisinkin vähemmistöt ovat väärinymmärrettyjä; heitä vainotaan, vangitaan, kidutetaan ja tapetaan.

Nasaretin agitaattorin esille tuoma lähimmäisenrakkauden periaate varjeli elämän, totuuden ja oikeudenmukaisuuden ituja niin kauan kuin se oli vähemmistön johtotähtenä. Heti, kun enemmistöt ottivat sen haltuunsa, tuo suuri periaate muuttui veren ja tulen tuojaksi ja lähettilääksi, levittäen tuhoa ja kärsimystä. Yön pimeyteen valoa toivat Hussin, Calvinin ja Lutherin mahtavat hahmot, jotka johtivat hyökkäystä Rooman kaikkivaltiutta vastaan. Mutta heti, kun Luther ja Calvin ryhtyivät poliitikoiksi ja alkoivat kumartaa pikkuruhtinaita, aatelistoa ja joukkohenkeä, he vaaransivat uskonpuhdistuksen suuret mahdollisuudet. He saavuttivat menestystä ja voittivat enemmistön puolelleen, mutta tuo enemmistö osoittautui aivan yhtä julmaksi ja verenhimoiseksi ajatuksen ja järjen vainoajaksi kuin katolinen hirviökin. Voi harhaoppisia ja vähemmistöjä, jotka eivät suostuneet alistumaan sen käskyvaltaan! Loputtomien antaumusten, kärsimysten ja uhrausten jälkeen ihmismieli on lopultakin vapautunut uskonnollisesta houreesta; vähemmistö on lähtenyt tavoittelemaan uusia aluevaltauksia ja enemmistö vitkastelee perässä, vanhentuneen totuuden vammauttamana.

Poliittisesti ihmiskunta eläisi vieläkin täydellisessä orjuudessa, ellei olisi ollut olemassa John Ballia, Wat Tyleria, Telliä ja lukemattomia yksilöllisiä jättiläisiä, jotka peräänantamattomasti ovat taistelleet kuninkaiden ja tyranniin valtaa vastaan. Ilman yksittäisiä esitaistelijoita ei maailma olisi koskaan järkkynyt perin juurin kuten tapahtui Ranskan vallankumouksen valtavan aallon myötä. Suuria tapahtumia edeltävät usein näennäisen pienet asiat. Camille Desmoulinin puheen palo soi kuin trumpetti Jerikon muurin edessä, hävittäen kidutuksen, pahoinpitelyn ja kauhun vertauskuvan – Bastiljin – maan tasalle.

Kaikkina aikoina vähemmistöt ovat olleet suurten aatteiden ja vapautuspyrkimysten lipunkantajina – ei niinkään massa, jonka lyijynraskaus ei ole päästänyt sitä liikkeelle. Tämä totuus saa to-

della vahvistusta Venäjältä. Hirmuhallinto on tuhonnut jo tuhansia ihmiselämiä eikä valtaistuimen hirviö siltikään ole vielä saanut tarpeekseen. Kuinka tämä on mahdollista, kun aatteet, kulttuuri ja kirjallisuus, syvimät ja hienoimmat tunteet valittavat ikeen alla? Enemmistö – tuo suuri, liikkumaton, veltto massa, venäläinen talonpoika – uskoo vielä sadan vuoden taistelun, uhrausten ja sanomattoman kurjuuden jälkeenkin, että köysi, joka kuristaa ”valkokätisen miehen” (so. intellektuellin), tuo onnea.

Amerikan vapaustaistelussa enemmistö oli aivan yhtä lailla kompastuskivenä. Tähän päivään asti jälkipolvet ovat kieltäneet ja petäneet Jeffersonin, Patrick Henryn ja Thomas Painen aatteet. Massa ei niitä halua. Suuruutta ja rohkeutta, mitä palvotaan Lincolnin yhteydessä, ei muisteta niissä miehissä, jotka loivat taustan tuon ajan yleiskuvalle. Mustien miesten todellisia suojeluspyhimyksiä edustivat kourallinen Bostonin taistelijoita sekä Lloyd Garrison, Wendell Phillips, Thoreau, Margaret Fuller ja Theodore Parker, joiden suuri rohkeus ja periksi antamattomuus kulminoituivat murheellisessa jättiläisessä John Brownissa². Heidän väsymätön intonsa, puheitonsa ja sinnikkyytensä kaivoivat maata etelän herrojen linnoituksen alta. Lincoln käytyreinen astui kuvaan vasta, kun orjuuden lakkauttamisesta oli tullut pelkkä käytännön kysymys ja kaikkien sellaiseksi tunnustama.

Noin 50 vuotta sitten maailman yhteiskunnalliseen näköpiiriin ilmestyi meteoriitin kaltainen aate, joka oli niin kauaskantoinen, niin vallankumouksellinen ja niin kaikenkattava, että se levitti pelkoa tyranniin sydämiin kaikkialla. Toisaalta tuo aate toi iloa, riemua ja toivoa miljoonille. Esitaistelijat tiesivät tielleen tulevista vaikeuksista, he tiesivät kohtaavansa vastustusta, vainoa ja vastoin-

² John Brown (1800 – 1859) johti aseellista vastarintaliikettä Yhdysvalloissa orjien vapauttamiseksi. Hänet teloitettiin hirttamällä lukuisista vastalauseista ja vetoimuksista huolimatta. Hänen katsotaan vaikuttaneen innoittavasti miljooniin amerikkalaisiin sekä kiihdyttäneen orjien valtiolliseen vapautuspäätökseen ja sisällissotaan johtanutta kehitystä. Laulu ”John Brown’s Body” oli sisällissodan aikana pohjoisvaltioiden tunnushymni. (suom. huom.)